

Літопис подій

УСПІХИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА В ТОРОНТО

У відділі Слов'янських мов і літератур Торонтського університету травень 2005 р. запам'ятається знаменитими і небувалими досі успіхами українського літературознавства – цього місяця два аспіранти, Марко Андрейчик і Галина Гринь, успішно захистили дисертації з української літератури. Це, зрозуміло, не перші докторати з української літератури в Торонтському університеті – перший докторат з україністики був ще 1970-го року, але вперше в одному році захищено дві докторські дисертації.

Захист др. Марка Андрейчика відбувся 9-го травня. Участь у захисті Андрейчика брали проф. Максим Тарнавський і проф. Тарас Кознарський (співкерівники дисертації) та проф. Тамара Трояновська із відділу Слов'янських мов і літератур. Головою був проф. Давид Галбрейт із відділу Англійської літератури. Стороннім рецензентом був проф. Михайло Найдан з університету Пен Стейт. Він брав участь у захисті по телефону зі свого університетського офісу в Стейт Коледж, Пенсильванія.

Дисертація *М.Андрейчика* "Громада інших: Ідентичність пострадянського українського інтелектуала в прозі вісімдесятників (A Community of Others: The Identity of the Post-Soviet Ukrainian Intellectual in the Prose of the *Visimdesiatnyky*)" розглядає десять творів семи письменників із покоління "вісімдесятників": "Бурдик" Володимира Діброви, "Воцтек" і "Подвійний Леон" Юрія Іздрика, "Вечірній мед" Костянтина Москальця, "Польові дослідження з українського сексу" Оксани Забужко; "Рекреації", "Московіада" й "Перверзія" Юрія Андруховича, "Імітація" Євгенії Кононенко та "Не-ми" Юрія Гудзя. Все це твори, які з'явилися в перше десятиліття української незалежності. У них виступають у головних ролях пострадянські українські інтелектуали – точніше, персонажі, зв'язані з художньою чи літературною творчістю, або самі митці, або критики і науковці, що вивчають цю творчість. М. Андрейчик вбачає в таких персонажах ключ до розуміння проблеми української ідентичності. Розглядаючи конструкцію ідентичності персонажів у творах і їхнього відношення до ширшого населення, Андрейчик віднаходить три прикмети, які характеризують розвиток української прози в 1990-ті роки. Три прикмети, кожній з яких присвячено окремий розділ дисертації, – це ейфорія, хаос, і громада. Орудуючи цими поняттями, Андрейчик розкриває в аналізованих творах нові прототипи поняття української ідентичності, зокрема відчайдушного хвалька, амбасадора до Заходу, психічно хвору одиницю і невилюблену жінку. Аналізуючі ці стереотипи, др. Андрейчик відкриває надзвичайно складні взаємовідносини національних, культурних, суспільних і особистих факторів, які оформлюють і обмежують поняття національної ідентичності в українському суспільстві пострадянської епохи. У своїй оцінці дисертації М. Андрейчика проф. М. Найдан слушно підкреслив, що "дисертація Андрейчика складає переконливий, чітко висловлений і інтелігентний опис надзвичайно важливого феномену в українській літературній культурі ... даючи вичерпне накреслення карти пострадянського українського інтелектуала в українській літературі покоління авангардистів 1980-х років".

Захист др. *Галини Гринь* відбувся 30 травня. Після смерті в 2001 році проф. Юрія Луцького, першого керівника і ініціатора її дисертації, опіку над роботою перебрав проф. Максим Тарнавський. Крім нього, в захисті взяли участь проф. Тарас Кознарський і проф. Ралф Ліндгайм, довголітній співробітник проф. Ю.Луцького. Головою була проф. Джейн

Абрей із відділу Історії. Стороннім рецензентом був проф. Григорій Грабович із Гарвардського університету. Оскільки він у цей день вже був у Києві, взяв участь по телефону.

Дисертація др. Гринь має заголовок “*Літературний ярмарок*”: Визначальний момент українського модернізму” (“*Literaturnyi iarmarok*”: Ukrainian Modernism’s Defining Moment)”. У цій праці др. Гринь розглядає “*Літературний ярмарок*”, короткотривалий літературний часопис 1928–29 років, як кульмінацію і останній приклад модернізму, європейської традиції в українській культурі раннього радянського періоду. У центрі уваги дослідниці письменник і культурно-громадський діяч Микола Хвильовий та колишні члени літературної організації ВАПЛІТЕ. У перших двох розділах Галина Гринь описує політичну й культурну ситуацію в Україні в період між 1920–1928 рр. У третьому розділі вона розглядає поняття ярмарку як організаційний принцип журналу. Четвертий розділ присвячений співробітникам журналу, особливо редакторам, які були відповідальні за поодинокі числа. Останні два розділи — це серцевина аналітичної праці дослідниці. Тут вона аналізує окремі літературні твори, особливо жанр інтермедії — ті своєрідні редакційні статті, які визначили особливий характер цього журналу. Др. Гринь виводить родовід цих інтермедій із традиції літературної містифікації і зв’язує їхні тематичні особливості з іншими творами Хвильового і окремих авторів, які до них причинилися. Завершується дисертація аналітичним описом вибраних творів, що з’явилися в журналі. Тут особливу увагу присвячено Миколі Бажану, Олексі Влизьку, Майку Йогансену, Миколі Хвильовому і Миколі Кулішу. Оцінюючи дисертацію Галини Гринь, проф. Грабович каже, що це “одна із найкращих дисертацій, яку я читав”. “Її дисертація, — він пише далі, — продовжує і розвиває роботу її першого керівника (Ю. Луцького. — *М.Т.*) синтезом нових архівних здобутків наших колег в Україні (Шаповал, Кульчицький та ін.) і колег тут (особливо Террі Мартин) і не в меншу міру своїми власними дослідницькими успіхами”.

Отже, українське літературознавство зросло на ще двох докторів наук. Точніше, цей зріст відбудеться в листопаді 2005 року, бо Торонтський університет роздає дипломи лише тричі в рік, в листопаді, березні і червні. Тож травневі захисти завершуються дипломом у листопаді. Др. Андрейчик і др. Гринь тоді посядуть своє чергове почесне місце у списку докторів випускників славістичного відділу університету. Список цей невеликий, але престижний: Данило Струк, 1970; Доллі Фергусон, 1976; Богдан Медвідський, 1977; Романа Багрій, 1978; Мирослав Шкандрій, 1981; Анна Шимків, 1988; Рома Франко, 1990; Марко Стех, 1991; і Марія Ревакович, 2001. Цього року додамо ще два імені, але певні, що на їхніх іменах список не закінчиться. В аспірантурі Слов’янського відділу Торонтського університету перебувають три кандидати, громадяни України. Двоє із них, Оксана Тацяк і Анна Чукур, готуються до докторатів із українського літературознавства. За кілька років доведеться і їхні імена карбувати на почесній дошці.

м. Торонто, Канада

Максим Тарнавський

ПАМ’ЯТІ ВЧЕНОГО

12 липня 2005 р. в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України відбулися збори, присвячені вшануванню пам’яті відомого вченого, літературознавця, історика української журналістики Павла Максимовича Федченка до 85-ї річниці від дня його народження.

Слово і Час. 2005. №10